

Cartes que són lliçons de vida (II). Pasolini, “educador autèntic”

Published by [Interacció](#) [1] on 05/10/2018 - 10:11 | Last modification: 03/03/2026 - 13:51

Repàs de fragments de les cartes de Pier Paolo Pasolini i una lectura de com la seva postura crítica i pedagògica —entesa com a amor a l’educació i a la qüestió cívica— continua oferint eines per pensar la relació entre cultura, ciutadania i transformació social.

Dèiem en la [primera part](#) [2] d’aquest post que les cartes són una de les expressions literàries més lliures i que segurament millor defineixen una societat i un temps. També, segurament, són maneres d’encetar converses senzilles que permeten com cap altra l’intercanvi d’idees i la reflexió afilada sobre la quotidianitat. Per tot això, i perquè Interacció 18 se centra en ‘la humanitat dels humans’, parlarem del mestre, poeta, escriptor i cineasta italià Pier Paolo Pasolini, que a més de pel·lícules com Teorema (1967) i Salò o les 120 jornades de Sodoma (1975) ens va llegar obres literàries immenses com la de “Gennariello”, un petit tractat pedagògic que és un clam contra el conformisme i contra qualsevol complicitat amb el poder.

En aquesta obra l’autor es dirigeix a un adolescent napolità imaginat, Gennariello, a través d’una sèrie de cartes

escrites en el context de l'Itàlia posterior a la Segona Guerra Mundial, i que avui dia conserven plena vigència estètica i política. Pasolini fa ús del gènere epistolar per reivindicar el diàleg com a eina fonamental per a la pedagogia crítica: “no es pot ensenyar si no s’aprèn al mateix temps” i, a la vegada, evidencia que els discursos d’aquells qui no es qüestionen ni fan qüestionar els mecanismes i les condicions que originen el nostre lloc al món —els “deseducadors”— només són capaços de fabricar persones obedients, reprimides i mediocres; persones que viuen, però que “haurien d’estar mortes”.

La voluntat de trobada de l'autor amb Gennariello és també la voluntat de rencontre amb els seus lectors i espectadors de les seves pel·lícules o obres de teatre. Com a intel·lectual actiu en el debat públic amb una profunda consciència cívica, Pasolini escriu alhora una carta d’amor a l’educació, la cultura i les arts, amb espai per a l’esperança en una llibertat que ens deslliuri de l’esclavitud de la culpa transmesa de pares a fills, de generació en generació.

A més de la possessió del món per part dels amos existeix una possessió del món per part dels intel·lectuals, i es tracta d’una possessió real. [...] És la possessió cultural del món el que dona la felicitat.” (Gennariello, p. 64)

Però, quina és, aquesta culpa? L’autor diu que els pares s’han fet responsables del feixisme; després, d’un règim clerical-feixista fingidament democràtic, i que finalment han acceptat la nova forma del poder, l’última de les ruïnes, la ruïna de les ruïnes: el poder del consumisme. Però, per damunt de tot: “la nostra culpa de pares consisteix en creure que la història no és ni pot ser més que la història burgesa.”^[5]

Pasolini creu fermament en el materialisme històric, és a dir, en el pes que les forces productives i els condicionants materials que ens envolten tenen en relació amb la manera com s’estructura la vida social, política i espiritual de les persones, i també, és clar, amb la lluita de classes. Per això diu que els objectes ens ensenyen:

L’educació que a un noi li donen els objectes —en altres paraules: els fenòmens materials de la seva condició social— converteixen a aquest noi al mateix temps en el que és i en el que serà durant tota la seva vida. És la seva carn la que és educada com a forma del seu esperit.” (Gennariello, p. 38)

I els objectes fabricats en sèrie per al consum massiu ens despersonalitzen a tots. Potser per aquest motiu Gennariello sigui un jove napolità: Nàpols és “l’última metròpolis plebea” o, com digué l’escriptor, periodista i poeta Erri de Luca,^[1] “l’única ciutat on la fisonomia sobreviu a l’erosió de les característiques”, immune al contagi de la història. “Aquí la gent encara té una cara”.

L’obra de Pasolini, lúcida, franca i vehement, ens educa per empènyer-nos a actuar; és un al·legat constant contra la mansuetud i la passivitat.^[2] Igual que passa amb la poesia, la seva vertadera força rau en la capacitat per activar el procés mental que “conduïx de la introspecció a l’expressió i viceversa”. Per això, a través de les metàfores i la imaginació, l’autor ens convida a superar l’instint i la força del costum, i a compartir la nostra vida amb els nostres iguals:

Si, en canvi, t’ha educat algú, només pot fer-ho amb el seu ésser, no amb la seva parla. O sigui: amb el seu amor i la seva possibilitat d’amor.” (Gennariello, p. 32)

Amb tot, Gennariello és una obra inacabada. El novembre de 1975, quan tenia 53 anys, Pier Paolo Pasolini va ser assassinat en circumstàncies que encara no han estat aclarides, però que segurament van tenir molt a veure amb la llibertat^[3] amb la qual havia escollit viure. A Interacció 18 el volem recordar com un dels “autèntics educadors”^[4] que tothom hauria de conèixer.

contemporani.

Notes

[1] Llegiu l'entrevista d'Enzo D'Errico a Erri de Luca [El inventado “Gennariello” de Pasolini, de Erri De Luca \[4\]](#), al web del Centro Studi Pier Paolo Pasolini [5], i publicada originalment al “Corriere della Sera”, el 16 de octubre de 1994.

[2] Francisco Albornoz destaca la qualitat “performàtica” de l'obra de Pasolini, la seva sensibilitat a la “performativitat de la vida”, en la mesura que la seva càrrega estètica i política conté accions en si mateixa. [Pasolini / Performatividad / Política. La vida como obra de arte \[6\]](#).

[3] No podem deixar passar aquesta ocasió per recomanar-vos la lectura de l'informe de Sidd Joag [Safeguarding the daring voice: Arts & freedom of expression \[7\]](#), publicat per l'IETM - [8]International Network for Contemporary Performing Arts a Brussel·les, en col·laboració amb Arts Everywhere/Musagetes (març 2018).

[4] El 1947 Pasolini va publicar el text *Los auténticos educadores*, que podeu llegir en el llibre [Demasiada libertad sexual os convertirá en terroristas \[9\]](#) (p. 41-44)

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Article

Tags: educació i cultura

Tags: pensament cultural

Tags: valor públic de la cultura

Tags: participació cultural

Tags: arts i creació

- [10]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/cartes-pasolini>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/cartes-llicons-vida>

[3] <http://cercles.diba.cat/>

[4] <http://www.centrostudipierpaolopasolinicasarsa.it/molteniblog/gennariello-scugnizzo-di-pasolini/>

[5] <http://www.centrostudipierpaolopasolinicasarsa.it/>

[6] <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-71812015000200020>

[7] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/safeguarding_the_daring_voice_fp_ietm2018_artsfreedom_of_expression.pdf

[8] <https://www.ietm.org/>

[9] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46001>

[10] <https://interaccio.diba.cat/node/7785>